

מומחי מיסוי מגיבים על ענייני דיומא / אורח המדור: ג'קי מצא

מעשי או צודק?

נפתח בתרגיל מתמטי פשוט. עלות העסקת חוקר / מפקח / מבקר מס ברשות המסים היא בממוצע 20 אלף שקל לחודש – כולל משכורתו, הכשרתו, משרדו, הוצאותיו העקיפות וכל היתר. תשואת המס הממוצעת של העובד, במסגרת ביקורת השומות שהוא עורך, עולה על מיליון שקל בחודש.

כלומר: אם רשות המסים תגייס 1,000 רואי חשבון ועורכי דין, המהלך צפוי להגדיל את הכנסות המדינה ממיסים ב-12 מיליארד שקל בשנה, בעוד שהעלות הכוללת הכרוכה בהעסקת אותם עובדים תגיע ל-250 מיליון שקל בלבד. זוהי תשואה מדהימה של פי 50 אשר יכולה להישמר לאורך שנים רבות, בלי להגיע לאיזורי "התפוקה השולית הפוחתת". מדובר לטעמי בדרך ראויה ויעילה להתמודדות עם ההון השחור בישראל, שתציור יתר שוויון באכיפת המיסים גם במגזרים שעדיין אינם "לקוחות" של רשות המסים. המהלך יגדיל בצורה משמעותית את הכנסות המדינה ויאפשר מימון פרויקטים לאומיים חיוניים, מבלי להטיל על הציבור גזירות חדשות וכואבות.

אי נקיטת צעד זה ניתן להשוותו למי שיש ברשותו מכונה לייצור כסף אך הוא חוסך בהוצאות החשמל. להבנתי, מהלך כזה צריך להיות אחד הנושאים הראשונים על סדר יומה הכלכלי של הממשלה הבאה. היקף ההון השחור בישראל גדל בהדרגה. אם לא תאומץ מדיניות עקבית של הגדלת ההשקעה בכוח אדם, שתביא לידי ייעול מערכת האכיפה והגבייה, קשה יהיה לצפות לירידה דרמטית בהיקפו.

שלא יהיה ספק: רשות המיסים עושה עבודה פנטסטית – במגבלת כוח האדם שיש לה בהגברת האכיפה וההרתעה – גם בשטח וגם באמצעות תיקוני חקיקה, כגון הצעת

ג'קי מצא, רואה חשבון ומשפטן

החוק לטיפול בהון השחור בדרך של העמקת האכיפה והעמקת גביית המיסים. ואולם, מגבלת כוח האדם תנציח לצערי את המצב בו ההון השחור רק הולך וגדל.

הלבנת הון כברירת מחדל (ותרתי משמע)

לאחרונה נשמעה ביקורת על המהלך הממשלתי המכונה "חוק הרווחים הכלואים". חוק זה נוגע לחברות אשר נהנו בעבר מפטור ממס חברות במסגרת החוק לעידוד השקעות הון, בתנאי ובכפוף לאי חלוקת כספים לבעלי המניות. תמציתו היא מתן הקלות מס לחברות אלו בדרך של חלוקת רווחיהן תוך תשלום מס חברות מופחת.

הביקורת שנשמעה עסקה בעיקר בטענה, כי החוק נותן שלא בצדק פרס לחברות שלא גבו מהן עד כה מיסים, ועל המדינה להתעקש בנסיגה לגבות מס מלא מחברות אלו.

מנגד, התומכים הרבים בחקיקה (וביניהם כמובן שר האוצר, יובל שטייניץ) טענו (במידה מסוימת של צדק), כי המדובר במהלך מעשי. ה"וויתור" במקרה זה הוא תיאורטי בלבד, שכן הלכה למעשה לא ניתן היה ממילא לגבות כספים אלו ללא החקיקה החדשה. עוד נטען, כי מהלך זה יפחית במידה מסוימת את הגזירות הכלכליות הצפויות להיות מונחתות על אזרחי ישראל, לאור הגרעון הניכר הצפוי בשנת 2013.

על רקע גרעון זה (למעלה מ-13 מיליארד שקל) ובהמשך לטיעוני האוצר שהושמעו בוויכוח על "חוק הרווחים הכלואים", וככל שגדל הצורך בצמצום הגרעון בדרך של הטלת גזירות מיסוייות על הציבור, גוברים הקולות לבחון הצעות שונות למציאת דרכים חילויות, שבהחלקן ההתלבטות העיקרית היא זו שראינו לאחרונה: מה ראוי יותר – מעשי או צודק?

לא אתפלא, אם במסגרת זו תעלה בצורה

מפורשת גם הצעה ליזום בישראל מהלך מוגבל בזמן להכנסת ההון השחור למערכת המס, תוך הטלת מס בשיעור מופחת. אכן, מדובר ברעיון המנוגד ל-DNA המקצועי של רשות המיסים ושלי עצמי, כמי שהיה מנהל רשות המיסים וכמי שעבד כשני עשורים באגפי המס. המדובר במתנה לא ראויה למעלימי המס, בבחינת "רשע ו(עוד יותר) טוב לו".

עם זאת, מהלך כזה יושם בעבר הרחוק בישראל ומעת לעת בוצע גם במדינות גדולות יותר, עקב הפשטות היחסית בביצועו ואל מול הפוטנציאל הרב הגלום בו להגדלת הקופה הציבורית.

כבר כיום ברור, כי מאחר שלרשויות המס לא עומד כוח אדם בסדר גודל מתאים כדי ללכוד ברשת המס את מרבית ההון השחור – ודאי זה המצוי בחו"ל – הצעה זו עשויה להיחשב בקרוב בבחינת הרע במיעוטו. זאת, בעיקר לאור העובדה שלהערותי, מהלך כזה יכול להכניס לקופת המדינה מיליארדי שקלים רבים בטווח המיידי וגם בטווח הארוך, עת ימוסו גם התשואות על ההון החדש שידווח למערכת המס.

לפני שנים, כאשר כיהנתי כראש אגף החקירות של אגף מס הכנסה, הוצע לנצל את המעבר ממיסוי טריטוריאלי למיסוי פרסונאלי (1.1.2003) ולערוך מבצע דומה. הרעיון היה, שמי שיצהיר במועד זה על הכספים שברשותו בחו"ל יראו אותם כאילו רק מחציתם הופקו בארץ, ויוטל עליהם מס בשיעור השולי המירבי, ואילו המחצית השנייה תיחשב להכנסה שהופקה בחו"ל ולכן לא תתחייב במס. התוצאה המשולבת היתה צפויה להניב מס אפקטיבי על כלל ההון בשיעור של 25% בלבד. בסופו של דבר גובש הסדר אחר, שכלל הקלה משמעותית במיסוי ההון מחו"ל ותרם לגביית מס משמעותית.

כאמור, בכדי לא להגיע למקום בו נאלץ לבחון ברצינות הצעה למתן הקלות מס

המדינה דומה למי שיש ברשותו מכונה לייצור כסף אך הוא חוסך בהוצאות החשמל | צילום: יעקב סער, לע"מ

וגדולים, אשר כמעט כמו משקי בית, אינם נבדקים בצורה תדירה - ואין שום סיבה שמצב זה יימשך. בשנים האחרונות הולך ומצטמצם הפער בין מספר המפקחים והמבקרים ברשות המיסים כולה לבין מספר עובדי מחלקות המיסים בשוק הפרטי, וזאת אפילו אם נבצע את ההשוואה המספרית רק אל מול עשרת משרדי רואי החשבון הגדולים בישראל. לטעמי, המצב לא סביר ולא נכון.

כאמור, מבצע דיווח על ההון השחור המוסתר תוך קביעת מס מופחת, אינו צריך להיות הפתרון המועדף לצמצום הגר-עון. עדיף להעניק לרשות המיסים תוספת כוחות ומוחות. אבל, אם מסיבות אלה ואחרות הדבר לא יתאפשר בטווח הקרוב, וככל שיתרבו הקולות להימנעות מהטלת גזירות על הציבור בדרך של מבצע לגילוי ההון המוסתר, יש להגבילו בסייגים ובעקרונות שפיר-רטתי. ●

רות סמים וזנות.
 < לצד המבצע, תיקבע ענישה קשה למי שיצטרף להסדר ולימים יורשע בעבירת מס מהותית. ענישה כזו צריכה לכלול מאסרי מינימום, כמו גם אפשרות לפתוח רטרואקטיבית את ההסדר עם אותו נישום ולאצלו לשלם מס מלא על מלוא ההכנסות בגינן שילם מס מופחת וזאת בתוספת קנסות.

< את ההכנסות ממבצע זה יש לייעד לקופה סגורה, אשר ברובה תופנה לשיפור מצבן של השכבות החלשות בתחום מים אותם תגדיר הממשלה, ובראשם חינוך (למשל מחשוב כל בתי הספר), תשתיות (לצורך קירוב הפריפריה למרכז הארץ לצורכי תעסוקה) ודירור ציבורי.

< חלק מן ההכנסות יש לייעד למטרה אחרת: העסקה והכשרה של אותם 1,000 מפקחי מס בהם פתחתי. הללו ייבחרו בקפידה וייעדו לטפל בתאגידים בינוניים

למעלימי מס, יש להחליט מהר ככל שניתן על תגבור מאסיבי של כוח האדם ברשות המיסים, שיביא לאכיפה מוגברת והעשרת הקופה הציבורית מבלי להדרש לדילמת המעשי או הצודק.

ארבעה תנאים הכרחיים

מאחר ואני מכיר באפשרות שהממשלה החדשה תמשיך במסורת רבת השנים ותימנע מתגבור רשות המיסים במסה קריטית של חוקרים ומבקרים, ומנגד קיימת אפשרות שהצעה למתן הקלות מס למעלימי מס תקרום עור וגידים חקיקתיים, אני מציע כבר כעת, לקבוע ארבעה סייגים/עקרונות עיקריים, שבלעדיהם כל הצעה בתחום זה דינה להיות מסולקת על הסף משולחן הדיונים:

< המבצע בכל מקרה לא יחול על כספים שאינם ממקורות כשרים. לא תינתן אפשרות להלבין כספים שמקורם בפשיעה, כגון עבי-